

Gerontologisen sosiaalityön yhdyspinnoilla

Riitta-Liisa Kinni, Pikassos, 6.4.2022

Gerontologinen sosiaalityö Kymsojen ikäihmisten integroidussa palvelukokonaisuudessa

**Riitta-Liisa Kinni, Piia Puurunen,
Tommi Reiman ja Marjut Kettunen
2021**

Tutkimuskysymykset, aineiston hankinta ja analyysi

- Mikä gerontologisen sosiaalityön rooli on yhteensovitetussa ikäihmisten palvelukokonaisuudessa?
- Miten asiakkaiden palvelutarvetta arvioidaan ja miten gerontologinen sosiaalityö ja osallistuu siihen?
- Millaisia varhaisen tuen toimintatapoja Kymsoten gerontologisessa sosiaalityössä on ja miten se tukee kotona asumista?

20 haastattelua 2019–2020 :

- 5 sosiaalityöntekijää gerontologisesta sosiaalityöstä ja asiakasohjauksesta
- 7 sosiaaliohjaajaa gerontologisesta sosiaalityöstä
- 5 asiakasohjaajaa
- 3 kotihoidon lähijohtajaa
- 19 teemahaastattelua haastateltavien työpaikoilla tai muissa Kymsoten tiloissa, yksi puhelinhaastattelu
- analyysi sisällönanalyysillä luokittelemalla

Tuloksia

1. Työn tavoitteet
2. Palvelutarpeen arviointi
3. Gerontologisen sosiaalityön tehtävät
4. Sosiaalityö vai sosiaaliohjaus?
5. Yhteistyö

1. Asiakkaan kotona pärjäämisen tukeminen työn tavoitteena

Kotona asuminen tukemisen työn tavoitteena (13/20)

- 3/5 sosiaalityöntekijää
 - 4/7 sosiaaliohjaajaa
 - 5/5 asiakasohjaajaa
 - 1/3 kotihoidon lähijohtajaa
-
- Virallisia tavoitteita vaikea saavuttaa käytettävillä resursseilla
 - Kritiikkiä esim. omaisilta
 - Ammattietiikka (yksinäisyys, pitkälle edennyt muistisairaus, kotona asumisen mielekkyys ja turvallisuus)
 - Mahdollisimman varhainen puuttuminen (toimiva matalan kynnyksen palveluketju IkäOpastimesta eteenpäin; vastuukysymykset yhdyspinnoilla, esim. vastuu erityistä tukea tarvitsevistä asiakkaista)

2. Palvelutarpeen arviointi

Arviointi, prosessi ja tiedonkulku

- Prosessin alku: 4/20 haastateltavaa paikansi palvelutarpeen arvioinnin alkusysäyksen IkäOpastimeen tai sosiaalikriisipäivystykseen.
- Tehdään yhdessä asiakkaan kanssa tai hänen näkemyksensä otetaan huomioon (8/20).
- Suunnitelman mainitsi 2/20 haastateltavaa.
- Kirjaaminen koettiin asiakasohjausyksikössä jossain määrin kuormittavana: samoja tietoja kirjataan eri järjestelmiin ja kohtiin.
- 2/20 haastateltavaa nosti esille strukturoidun kirjaamisen, molemmat myönteisessä mielessä.
- Sosiaaliohjaajat (4/7): selkeä syy sosiaaliohjauksen tarpeelle.
- Sosiaalityöntekijät (2/4) ja sosiaaliohjaajat (3/7): palvelutarpeen arviointi pikemminkin jatkuva prosessi kuin kertaluonteinen tapahtuma.

2. Palvelutarpeen arviointi

Mitä sisältää tai pitäisi sisältää

- Haastatteluissa ei suoraan kysytty palvelutarpeen arvioinnin sisältöjä!
- Mainittiin yleisimmin
 - käytännön arki (6/20)
 - sosiaaliset suhteet (6/20)
 - talous (5/20)
- Vähimmälle huomiolle jäivät
 - päihde- (2/20) ja mielenterveyskysymykset (1/20)
 - yksinäisyys (1/20)
 - päivittäinen toimintaympäristö (2/20)
 - aktiviteetit (mielekäs tekeminen) (1/20)
 - sairaanhoito (1/20)

2. Palvelutarpeen arviointi

Työkalut

- 11/20 haastateltavaa mainitsi RAI-arviointijärjestelmän, RAI-HC:n tai RAI-CA:n
 - 6/6 asiakasohjauksen työntekijää
- MAPLe tunnistettiin kotihoidossa ja asiakasohjauksessa (4/20)
- Sosiaaliohjaajien(1/7) ja sosiaalityöntekijöiden (2/5) tarve opetella lukemaan ja tulkitsemaan RAI:ta
- Lisäksi ikäihmisten palvelutarpeen arviointilomake (5/20).
- Mittaripisteet palveluiden myöntämisessä?
 - Ristiriitaa pisteiden ja pärjäämisen välillä (AO 4/5)
 - Tapauskohtaisuus huomioitava (2/20)
 - Ammatillinen kokemus (1/20)
 - Kriteerien lakiperustaisuus? (1/20)
 - Tasapuolisuus (3/20)

3. Gerontologisen sosiaalityön tehtävät

- Gerontologiset sosiaalityöntekijät (n=4) kuvasivat tekemäänsä työtä seuraavilla määreillä:
 - perussosiaalityötä (2/4)
 - gerontologista sosiaalityötä (1/4)
 - kotikäyntityötä (2/4)
 - auttamistyötä (2/4)

3. Gerontologisen sosiaalityön tehtävät

Gerontologisen sosiaalityön asiakkaiden elämäntilanteet gerontologisten sosiaalityöntekijöiden mukaan

Asiakkaan tilanne	ST (n=4)
Asuminen	4
Siivottomuus	4
Puutteelliset asuinolot	3
Taloudelliset ongelmat	4
Epäselvyydet raha-asioissa	3
Edunvalvonta	2
Kaltoinkohtelu	4
Taloudellinen	3
Lähisuhdeväkivalta	2
Päihde- ja mielenterveysongelmat	3
Muistiongelmät	2
Sosiaalisten suhteiden puute	2
Tuen tarve arjen asioissa ja asioinnissa	2
Vaikeus ottaa apua vastaan, sairaudentunnettomuus	2

4. Gerontologinen sosiaalityö vai sosiaaliohjaus?

- AO (4/5): eronteko sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asiakkuuksien välillä häilyvää ja haasteellista. Myös SO (7/7).
- Erityisen tuen tarve?
- Sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat neuvottelevat keskenään.
- Erityisesti asumiseen liittyviä asioista sosiaalityöntekijöillä, sosiaaliohjaajilla ja asiakasohjauksella oli jaettu ymmärrys siitä, että ne (ainakin) kuuluvat sosiaalityön asiakkaiden elämäntilanteisiin.
- Tuen ja ohjauksen tarve SO:n asia.
- Taloudelliset asiat: SO näki SO asioina, AO ja ST myös ST asioina.
- Kriisitilanteet ST, kaltoinkohtelu ST
- AO (1/5): Viranomaisyhteistyö ST:n asia

4. Gerontologinen sosiaalityö vai sosiaaliohjaus?

Asiakasohjauksen työntekijöiden (n=6) näkemyksiä gerontologisen sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asiakkuuksista

Tehtävä, ongelma	Sosiaaliohjaus	Sosiaalityö
Pitkäkestoinen tuki	2	1
Lyhytaikainen tuki	2	
Vähän ongelmia	1	
Moniongelmaisuus		2
Taloudelliset asiat	5	5
Sosiaaliset suhteet	1	2
Arjen tuki	1	
Asuminen (myös muutto)	2	2
Suostuttelutyö	1	1
Siivottomuus		2
Kaltoinkohtelu ja lähisuhdeväkivalta		2
Päihdeongelma		2
Mielenterveysongelma		1
Viranomaisverkostotyö		1

5. Yhteistyö

- Organisaatiomuutos sekä avarsi näköaloja että rikkoi aiempia yhteistyön muotoja.
- Gerontologisten sosiaaliohjaajien yhteistyötahot:
 - Kotihoito (6/7)
 - asiakasohjaus, seurakunta ja yksityiset sekä 3. sektorin palvelut.
- Gerontologisen sosiaalityöntekijöiden yhteistyötahot
 - Edunvalvonta (4/4)
 - Kotihoito, mielenterveys- ja päihdepalvelut, terveyspalvelut ja asiakasohjaus

5. Yhteistyö

- Gerontologisen sosiaalityön palvelujen saanti koettu jossain määrin hankalaksi
 - Uusi palveluprosessi vs. suorat yhteydenotot
 - Kirjaus vs. suorat yhteydenotot tai kasvokkaiset tapaamiset
- Onnistunutta yhteistyötä kuvattiin:
 - Asiakastyön onnistumisena
 - Työn arvostuksena
 - Vastuun jakamisena ja luottamuksena
 - Yhteisinä tavoitteina
- Epäonnistunutta:
 - Työn vähättelynä
 - Asiakas ei suostu palveluihin
 - Ei yhteisymmärrystä työn tavoitteista tai toimintatavoista

Gerontologinen sosiaalityö erityisen tuen tarpeisiin vastaamassa (GERIT) -hanke

- Sosiaalityön valtion (STM) tutkimusrahoitus (VTR)
- 2021–2022
- Helsingin, Lapin ja Itä-Suomen yliopistot

<https://blogs.helsinki.fi/gerit-hanke/>

GERIT

Tutkimuskysymykset

GERIT

- Miten erilaiset elämäntilanteet tuottavat erityisen tuen tarvetta vanhoilla ihmisillä ja millä tavoin tuen tarpeita tunnistetaan erilaisissa toimintaympäristöissä?
- Mistä ja miten erityisen tuen tarpeessa olevat vanhat ihmiset ohjataan gerontologisen sosiaalityön palveluihin?
- Millä tavoin gerontologisen sosiaalityön työmenetelmissä huomioidaan moniulotteinen huono-osaisuus?

Julkaisuja

GERIT

- Niemi Mia, Soukiala Tiina, Rossi Eeva, Hirvonen Jenna, Ruotsalainen Suvi, Korpelainen Anne, Kinni Riitta-Liisa, Skaffari Pia, Pietilä Ilkka, Tiilikainen Elisa, Zechner Minna & Seppänen Marjaana. 2021. [Gerontologinen sosiaalityö erityisen tuen tarpeisiin vastaamassa](#). Gerontologia 35(2): 204–209.
- Rossi, Eeva, Korpelainen, Anne, Hirvonen, Jenna & Ruotsalainen, Suvi. 2021. Erityisen tuen tarpeet iäkkäiden arjessa. 2021. Vanhustyö (3): 12–13.

Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden laitos

